



Riigikogu kultuurikomisjon
kultuurikomisjon@riigikogu.ee

15.10.2026 nr 2-3/111-8

Eelnõu 877 SE teemal

Lugupeetud kultuurikomisjon

Eesti Linnade ja Valdade Liit (edaspidi ka ELVL) soovib seoses kultuurikomisjonis 19. oktoobril arutatava rahvaraamatukogu seaduse eelnõu (877 SE) muudatusettepanekuga juhtida tähelepanu kohalike omavalitsuste vaatele eelnõu edasise menetlemise ja maakonnaraamatukogude korralduse küsimuses.

Rahvaraamatukogu seaduse uuendamisega on tegeletud alates 2020. aastast. Veel 2025. aastal jättis ELVL eelnõu kooskõlastamata, sest mitmed kavandatud lahendused ei arvestanud piisavalt kohalike omavalitsuste otsustusruumi ja võimalustega. Järgnenud läbirääkimiste tulemusel jõuti mitmes olulises küsimuses tasakaalustatud lahenduseni ning ELVLi juhatus otsustas 24. märsil 2026. aastal toetada eelnõu edasist menetlemist.

ELVL esindab kõiki Eesti 78 kohalikku omavalitsust ning lähtub reformi hindamisel kogu omavalitsussüsteemi huvist. Maakonnaraamatukogudel on olnud valdkonna arengus oluline roll ja nende senist panust ei seata küsimuse alla. Uue seaduse puhul peame aga oluliseks, et riiklikud tugiteenused oleksid rahvaraamatukogudele üle Eesti ühtlaselt kättesaadavad ning nende korraldus ei sõltuks kohustuslikust maakondlikust mudelist. Menetluses olev eelnõu loob selleks meie hinnangul sobiva tasakaalu. Kohalik omavalitsus vastutab jätkuvalt oma raamatukoguvõrgu ja teenuse korraldamise eest. Riigi tasandil koondatakse Eesti Rahvusraamatukogu juurde aga need ülesanded, mida ei ole mõistlik igas omavalitsuses eraldi täita. Praeguse kolme killustunud raamatukogusüsteemi asemel luuakse üks üle-eestiline andmekogu ning keskselt korraldatakse nõustamist, koolitust ja arendustegevust. See aitab vähendada dubleerivaid tööprotsesse ja muuta tugiteenused rahvaraamatukogudele üle Eesti ühtlasemalt kättesaadavaks.

Kohalikud omavalitsused ootavad seaduse vastuvõtmist ja on juba hakanud muudatusteks valmistuma. Mõnes omavalitsuses on kohalike õigusaktide uuendamine jäänud ootama riikliku regulatsiooni selginemist, samal ajal kavandatakse juba üleminekut uuele töökorraldusele. Ka ELVLi hiljuti avaldatud artiklis väljendasid reformiga edasiliikumise ootust teiste seas Keila linn ja Hiiumaa vald, kus mõlemas tegutseb maakonnaraamatukogu¹. See näitab, et vajadust jõuda pikalt ette valmistatud seadusega lõpule nähakse ka nende omavalitsuste seas, keda maakonnaraamatukogude ülesannete ümberkorraldamine otseselt puudutab.

Mainimata ei saa jätta ka kahe miljoni euro suurust investeeringut Euroopa Liidu struktuurivahenditest ühtse andmekogu soetamiseks ja arendamiseks. Kavandatud rahastus on

¹ Allikas: <https://elvl.ee/uudised/kuus-aastat-oodatud-rahvaraamatukogu-seadus-vajab-omavalitsuste-hinnangul-viimast-sammu>

otseselt seotud reformi elluviimisega. Kui seadus sellisel kujul ei realiseeru, kaob ka võimalus seda rahastust kasutada ning reformi üks keskseid eeldusi langeb ära. See seaks sisuliselt ohtu kogu reformi elluviimise ja sunniks valdkonda alustama oluliste lahenduste ning rahastuse kavandamist uuesti. Menetluse praeguses etapis, pärast aastaid kestnud ettevalmistust ja saavutatud kompromisse, ei ole sellise olukorra tekitamine ELVLi hinnangul vastuvõetav.

Omavalitsused vajavad nüüd kindlust, et kokkulepitud lahendused viiakse ellu ja nad saavad oma raamatukoguteenuse edasist arengut kavandada. Eesti Linnade ja Valdade Liidu hinnangul on aeg aastaid ette valmistatud reform lõpule viia. Kutsume kultuurikomisjoni üles hoidma senise menetluse käigus saavutatud tasakaalu ja toetama rahvaraamatukogu seaduse vastuvõtmist.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/
Veikko Luhalaid
tegevdirektor

Agne Vaalmäe
agne.vaalmae@elvl.ee